

A

VERWERKINGSVRAGEN

5.1 EUROPA OP ONTDEKKINGSREIS

- Deze paragraaf start met de reis van Ferdinand Magelhaes.
 - Bedenk een reden waarom de auteur juist voor deze ontdekkingsreiziger gekozen zal hebben.
 - Als de paragraaf met een andere persoon zou moeten beginnen, voor wie zou jij dan kiezen? Waarom?
- Bestudeer WB bron 1.
 - Hoe worden de Haïtianen en hun god afgebeeld?
 - Welk beeld zullen de Nederlanders van de indianen gekregen hebben wanneer zij deze tekeningen zagen?

BRON 1 Haïtianen vereeren hun god.

- In 1992 werd wereldwijd gevierd dat Columbus 500 jaar geleden Amerika ontdekte. Maar is dit wel een feestje waard?

Werk in tweetallen. Een van jullie verplaatst zich in een indiaan uit de 16e eeuw. De ander is een Spanjaard uit die tijd.

 - Noteer welke gevolgen de komst van Columbus naar Amerika voor jou heeft gehad.
 - Leg de lijstjes naast elkaar. Bespreek de overeenkomsten en verschillen.
 - Trek jullie conclusie: vinden jullie als 16e-eeuwse indiaan of Spanjaard dat de ontdekking van Amerika door Columbus gevierd moet worden? Onderbouw jullie antwoord.
 - En wat vinden jullie nu zelf: is de ontdekking van Amerika door Columbus tegenwoordig een feestje waard?
 - Vergelijk jullie oordeel met dat van je klasgenoten. Bespreek de verschillen en overeenkomsten.
- Lees WB bron 2.
 - De ontdekkingsreizigers hadden verschillende doelen voor ogen bij hun vertrek uit Europa. Voor welke drie doelen van Columbus vind je in deze bron aanwijzingen?

- Komen deze doelen overeen met de doelen die in paragraaf 5.1 genoemd worden? Licht je antwoord toe.

BRON 2 Fragment uit het scheepsjournaal van Columbus.

VRIJDAG 12 OKTOBER 1492

Het moeten wel goede en verstandige slaven zijn, want ik bemerkte dat ze alles zeer vlug begrijpen, wat ik hun zeg en ik ben overtuigd dat men ze gemakkelijk tot het christendom zal kunnen bekeren, daar ze tot geen enkele sekse schijnen te behoren. Indien het God belieft, zal ik bij mijn vertrek zes van hen meenemen, opdat zij onze taal leren. (...) Ik deed zorgvuldig navraag om mij ervan te vergewissen of er ook goud in hun land was, en bemerkte dat sommigen een klein stukje droegen dat in een door de neus geboord gat hing. Uit hun gebaren kon ik begrijpen dat, indien ik naar het zuiden ging, ofwel in zuidelijke richting om het eiland heenvoer, ik een land zou vinden, waarvan de koning grote gouden vaten en goud in overvloed had.

- 'De paus had in de 16e eeuw niet alleen zeggenschap over de kerk, maar ook over de politiek binnen Europa.' Onderbouw deze stelling met informatie uit je handboek.
- Lees WB bron 3. Ook al zijn de middeleeuwse kruistochten uit de 11e en 12e eeuw al enkele eeuwen geleden, voor Columbus had het kruistochtidee nog steeds een bijzondere betekenis. Hoe blijkt uit de bron dat Columbus dit middeleeuwse ideaal nog steeds nastreeft?

BRON 3 Fragment uit een brief van Columbus (14 maart 1493).

Laat derhalve de Koning en de Koningin, onze Prinsen en hun zeer gelukkige rijken, ja alle gebieden van de christenheid Onze Heer en Zaligmaker Jezus Christus dank zeggen, die ons een dergelijke overwinning en zulk een rijkdom heeft geschonken. Mogen er processies worden gehouden en gewijde feesten gevierd en de heiligdommen bekranst met feesttooi. Moge Christus zich op aarde verheugen zoals hij zich in de hemel verheugt, in het vooruitzicht op zoveel zielen van volken die tot nu toe verloren waren. Mogen ook wij ons verheugen vanwege de verheerlijking van ons geloof en vanwege de uitbreiding van onze aardse goederen, waaraan niet slechts Spanje, maar de hele christenheid deel zal hebben.

- Een veelgehoorde stelling luidt: 'Columbus ontdekte Amerika.' Niet iedereen is het met deze stelling eens. In WB bron 4 en 5 worden drie argumenten genoemd die deze stelling ontkrachten. Wat vind jij? Heeft Columbus Amerika ontdekt, of mogen we dat niet zo stellen? Onderbouw je mening met argumenten.

BRON 4

Strikt gesproken kan om twee redenen niet gezegd worden dat Columbus Amerika heeft ontdekt. Ten eerste zijn experts het er nu over eens dat de Noormannen de eerste Europeanen zijn die het westelijke continent aandeden. Zij bezochten het tegenwoordige New Foundland, Labrador en misschien ook New England rond het jaar 1000. Ten tweede ontdekte Columbus niet Amerika, omdat hij nooit geweten heeft wat hij gevonden had. Hij stierf in de overtuiging dat al het land dat hij bezocht had de kust van Azië was.

BRON 5

Moderne schattingen stellen de totale bevolking van Amerika rond het jaar 1500 op 100 miljoen.

- Je hebt in de voorgaande vraag gemerkt dat het begrip ontdekkingsreizen omstreden is. Hoe zou jij het verschijnsel dat in de Europese geschiedschrijving hiermee wordt aangeduid kort en bondig willen definiëren of omschrijven?
- Lees WB bron 6. Formuleer een onderzoeksvraag die je met behulp van deze bron kunt beantwoorden.

BRON 6 Een Azteekse schrijver over de Spaanse veroveraar Hernan Cortez.

Op hun bevel valt de bliksem die zich als een donderslag laat horen, als het schot valt maakt het de mensen verbluft, het verdooft hun gehoor. (...) En waar de kogel de berg treft, barst die als het ware open. (...) Op de krijgskleding van de Spanjaarden zit overal alleen maar metaal. (...) En de Spanjaarden worden gedragen door hun herten die wel zo hoog als een dakterras zijn.

- Neem de volgende schema's over en vul ze verder in.

WAT ONTDEKTE ZIJ?	
ONTDEKKER	ONTDEKTE
FERDINAND MAGELHAES	...
CHRISTOFFEL COLUMBUS	...
BARTHOLOMEUS DIAZ	...
VASCO DA GAMA	...

WAT HAALDEN DE EUROPEANEN ER VANDAAN?	
WERELDDEEL	PRODUCTEN/RIJKDOMMEN
AZIË	...
AFRIKA	...
AMERIKA	...

- Welke technologische ontwikkelingen waren nodig voor men op ontdekkingsreis kon gaan?
- Noem drie manieren waarop de komst van de Europeanen zorgde voor grote sterfte onder de Zuid-Amerikaanse bewoners.

5.2 EUROPA, OPNIEUW GEBOREN

- Werk in tweetallen. Stel je voor dat jullie allebei kunstenaars zijn en in de 15e eeuw leven. Een van jullie woont in Italië, de ander in de Nederlanden.
 - Bestudeer HB bron 7. Beschrijf allebei in een paar zinnen hoe jij als 15e-eeuwse kunstenaar uit Italië of de Nederlanden zou reageren wanneer je dit schilderij zou zien.
 - Vergelijk jullie beschrijvingen. Waardoor worden de verschillen veroorzaakt?
- Lees WB bron 7.
 - Ontleen aan deze bron vijf punten van kritiek die Erasmus had op de geestelijken.
 - Teken een spotprent waarin een van Erasmus' kritiekpunten naar voren komt.

BRON 7 Fragment uit *Lof der Zoetheit* van Erasmus.

Het dichtst tot hun geluk naderen zij die zich gewoonlijk 'religieuzen' en 'monniken' noemen, beide zeer onjuiste benamingen daar het merendeel van hen wel heel ver van de religie verwijderd is, en men van alle mensen hen wel het meest overal tegenkomt. (...) Want hoewel allen dit slag mensen zo verfoeien dat men zelfs een toevallige ontmoeting onherroepelijk als een slecht voorteken beschouwt, zijn ze met zichzelf bijzonder ingenomen. In de eerste plaats achten zij het summum van vroomheid als ze alle wetenschap mijden, zozeer dat ze zelfs niet kunnen lezen. In de tweede plaats: wanneer ze met hun ezelsstemmen in de kerken de psalmen uitbalken (die ze wel op het rijtje kennen, maar waar ze niets van begrijpen), dan denken ze waarachtig de oren der hemelingen bijzonder heerlijk te strelen. Ook zijn er enkelen onder hen die uit hun miserabele armoedigheid grof geld slaan en voor de deuren onder loud gebrul brood opeisen; ja, er is geen herberg, geen reiswagen, geen schip waar ze niet komen schreeuwen, stellig tot aanzienlijk nadeel voor de andere bedelaars. En op die manier willen die vriendelijke heren met hun armoedige kleren, hun gebrek aan ontwikkeling, hun boers optreden en hun onbeschaamdheid ons, naar ze beweren, weer aan de apostelen herinneren! Het leukste is echter dat ze alles volgens voorschrift doen, als het ware wiskundige formules hanterend die men niet straffeloos negeert. Bijvoorbeeld: hoeveel knopen er in de sandaalriemen zitten, van welke kleur de gordel is, hoeveel verschillende kleuren het kleed vertoont, van welke stof het is, hoeveel millimeter breed hun gordel is, van welke vorm, hoe groot de inhoud van hun kap, hoeveel vingers hun hoofdhaar lang is, hoeveel uren ze mogen slapen.

- Wat is het verband tussen de groeiende belangstelling voor wetenschap en de veranderingen in de schilderkunst tijdens de Renaissance?
- De term humanisme komt van het Latijnse woord *humanus* (menselijk). Verklaar waarom gekozen is voor de term humanisme. Bekijk ook WB bron 8 en 9.